

OSÍDLOVÁNÍ VALAŠSKA, VALAŠSKÁ KOLONIZACA

Osídlování Valašského kraje a způsob obživy byl daný geografickými podmínkami. K prvému osídlení Valašska došlo **ve 13. a 14. století**. V té době sa osídlovaly enim nejúrodnější části valašského kraje, a to jižní, nekdy západní, území a údolí řek a potoků. Totemu osídlování sa říkálo „moravská kolonizaca“, lebo prvniima osadníkama nově založených osad byli rolníci z moravských a slezských krajů, keří svojim způsobem života určili základní ráz lidové kultúry na Moravském Valašsku. Prvořadým zdrojem obživy tu bylo zemědělství. **Od 16. století** sa začaly osídlovat' horské oblasti, hlavně svahy Radhošských Beskyd, Javorníků, Vsetínských a Hostýnských vrchů. Temu tak bylo snád' proto, že bylo furt věc a věc lidí a tým už úrodná půda v údolí nestačila pro obživu. Ludé si v horských údolích zakládali nové osady a na svazích hor paseky (sezónní aj stálé horské hospodářství). Kvůli teho sa tot' ten proces nazývá pasekářská, paseková, kolonizaca. Do toteho typu obydlí sa stěhovali jak ludé z údolní části Valašska, tak aj ludé moravských, slezských lebo slovenských obcí. K hospodářskému využití podhorských a horských terénu znalosti a dovednosti rolníků z nížin nestačily, tož im byly záchranú hlavně novší hospodářské praktiky východohorských kolonistů, pasteveckých lidí zvaných Valaši slovenské, polské, ukrajinské a snád' aj rumunské národnosti, keří do horských oblastí přicházali se svojima stádama ovcí. Tot' ten proces sa menuje valašská kolonizaca.

Valašská kolonizaca, s typickou kulturú horských pastevců, sa do slovanské části Karpat rozšířila z východokarpatských pohoří včičšího Rumunška během 13. a 14. století. Ich původ a kultúra byl snád' rumunský. Vrchnost', domácí obyvatelstvo aj susední národy označovaly tot' ty kolonisty ménem Valach, třebaš balkánští Slované Vlach aj Voloch, Rusové a Poláci Voloch, Češi a Slováci potem aj Valach. Prvým slovanským územím, kam sa valašská kolonizaca a kultúra dostala, byla Bukovina a Zakarpatská Ukrajina. Ztamodsád' postúpili na sever do východní Haliče. Začátkem 15. století přišli na východní Slovensko, gde sa střetávali s domácím lidem. V prvěj polovině 15. století sa postup valašských kolonistů ubíral na jižní a severní svahy Tater (Spoš, Liptov, Podhálí) a celé horské území středního Slovenska. Po polovině 15. století sa valašští kolonisté dostali na Oravu a Polské Živěcko, odkát' došli přes západní Slovensko lebo Těšínsko na Moravské Valašsko, a to v 15., spěš v 16., století. Začali sa usazovat' v nově vybudovaných horských vsích aj pasekách, gde sa postupně směšovali s původním, domácím, obyvatelstvem a přejímali z ich života všechny potřebné dovednosti. Valašští kolonisté šak enim nepřijímali, ale mjéli též co nabídnút'. Ich salašnické hospodaření znamenalo přelom v hospodářském využití horského území, dy si ho domácí vzali za svoje aj s inými znalostma a dovednostma potřebnýma pro horský život. Chov dobytka sa tu stal prvořadým zdrojem obživy. Iné podmínky hospodaření a obživy upravily zase aj ráz lidové kultúry. Z osídlení možeme říct', že sa na formování valašského regiona podílely 2 sféry lidové kultúry, a to domácí moravská kultura, kerá mjéla vliv spěš v západní části Valašska, a karpatská kultúra s výrazným vlivem ve východní hornaté části.

(Štika, 1973)